

ellers har været lagt på blandt andet påvisning af indflydelse fra japansk træskærerkunst i Paris. Det er velgørende, at også samfundsperspektivet øges. Til gengæld får vi kun ringe besked om, hvorfor Richard Bergh i Sverige lancerer slagordet om, at de svenske malere i alt for lang tid har været franske og i for lav grad svenske. Det lyder unægteligt som en blanding af Mazzini i Italien og A.I. Arwidsson i Finland, men nærmere berøres emnet ikke. Den danske hedetradition, som Nørregaard Nielsen fortjenstfuldt har belyst, er heller ikke omtalt. Sammenlagt: man er nærved og næsten; men også i dette tilfælde lader det manden på hesten i fred.

Bogen er pragtfuldt udstyret. Med en overflod af farveillustrationer, der desuden i langt højere grad, end man normalt ser, er yderst præcis i gengivelserne af originalerne. Her er mildest talt ikke sparet. Alligevel er bogen generelt en skuffelse. Kunsthistorisk føjes der ikke meget nyt til – på trods af forfatterens indsigtfulde overvejelser vedrørende ikke mindst plein air-maleri, synsvinkel- og beskæringsstrategier, hvor han tydeligvis er på hjemmebane.

For en historiker er der også langt mellem umiddelbart relevante snapse. Trods en grundig behandling af især J.C. Dahls bidrag til den norske nationalisme i 1830- og 1840-årene skal vi helt frem til det nordiske nationalromantiske maleri i

den oscarianske periode op mod 1900-tallet, før man for alvor lærer nyt. Men også her er der tale om en vis tilbageholdenhed fra forfatterens side. Både i henseende til konstruktion og essens. Alt for ofte bliver præciseringen af det særegent nordiske – også i malerisk henseende – ved antydningen: at man her tilsyneladende er mere optaget af materie og stoflighed end lys og farvespil. Det er et synspunkt, man ofte har set fremført, fx af Lars Börjesson og Asger Jorn. Har det noget på sig – eller er det led i en særlig nordisk selvprofilering? Det må underkastes en nærmere prøve.

Trods de nævnte kritikpunkter er værket væsentligt. Det er nytteløst at give sig af med nordisk nationalisme i 1800-tallet, hvis man kun har kendskab til de nationale byggeklodser, der er af rent politisk art. De kulturelle iscenesættelser i form af fx musik og malerkunst – med deres eget liv – må også ind i billedet, helst i et komparativt perspektiv. Det kommer de i Torsten Gunnarssons bog, om end uden nye nuancer.

Bogen er forsynet med et stort noteapparat og en udvalgt bibliografi, ordnet efter kunstnernavn. Her får både kunsthistorikere og historikere et nyttigt arbejdsredskab i hænde – ved siden af en utroligt smuk bog. At der også er et detaljeret indeks bagest, forhøjer yderligere bogens læseværdi.

Niels Kayser Nielsen

HÅNDBØGER OG HJÆLPEVIDENSKABER

Martin Larsen og Birgit Nüchel Thomsen (red.): *Rigsarkivet og Hjælpe-midlerne til dets Benyttelse*, IV, 3. bd.: Private institutioners arkiver. (Rigsarkivet, 1999). 279 s., 200 kr.

Rigsarkivets serie med arkivoversigter, der samtidig indeholder råd om søgeteknikker og administrative forhold, har været til stor gavn for forskningen. Seneste skud på stammen er en oversigt over bestanden af private institutionsar-

kiver, herunder ca. 100 arkiver fra private institutioner i forbindelse med Forsvaret. Bogen indeholder et alfabetisk register og et emneregister

Umiddelbart reagerer man med undren over udgivelsen, for har Statens Arkiver ikke just været med til at lancere internetversionen af Danmarks Nationale Privatarkivdatabase (DANPA, på internetadressen www.danpa.dda.dk) med registreringer over privatarkiver, som opbevares i lokalarkiverne, Det Kongelige Bibliotek samt forskellige specialsamlinger som f.eks. Det Danske Udvandrerarkiv, Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, Dansk Folke-mindesamling mv. foruden i Statens Arkivers egne samlinger? DANPA er et særdeles effektivt søgeredskab, der kaster lys over privatarkivområdet, som ellers har været det mest uoverskuelige med sine mange forgreninger og opgavedelinger.

Jeg har lavet tre krydstjek. Først foreningen Aktive Lyttere og Seere. Foreningens arkiv med 39 arkivenheder spises i bogen af med 2½ linie, mens registraturen i DANPA er komplet helt ned til pakke- og lægniveau. Foreningen Danske Godser og Herregårde (Godsejerforeningen/Foreningen af Skov- og Landejendomsbesiddere i Danmark) har et arkiv med 111 enheder, som præsenteres summarisk i bogen, men fuldstændig mangler i DANPA. Jeg formoder, det er en fejl. Endelig GN Store Nord. Bogens præsentation af 1068 arkivenheder i form af tre linier med fem hovedgrupper er nærmest meningsløs, men det opvejes af DANPA's grundige registratur.

Det positive i historien er altså DANPA, der – bortset fra den ene smutter – ser ud til at være svaret på mange års bønner. Den bog, der egentlig var til anmeldelse, synes derimod at være nærmest overflødig.

Søren Bitsch Christensen

Erik Gøbel (red.): *NOREG. Tværregistratur over norgesrelevant materiale i Rigsarkivet i København*. (Rigsarkivet, København og Riksarkivet, Oslo, 2000). 309 s., 100 kr.

I 1997 udkom Knut Sprauten og Erik Gøbels kommenterede bibliografi til dansk-norsk historie 1538-1814 (anmeldt i *Historie* 1999,1, s. 204f) som led i den dansk-norske arkivaftale. Der findes også en fortegnelse over mikrofilm af overført materiale fra Danmark til Norge, og nu foreligger så i trykt format Erik Gøbels store registratur over Norgesrelevant arkivmateriale i det danske rigsarkiv. Der er som helhed kun tale om akter fra centraladministrationen, der belyser norske forhold. Udgangspunktet har været den udførlige ønskeliste, det norske arkivvæsen fremsatte i 1953 over det materiale, man ønskede at få op til Norge. Det overførte materiale er medtaget i denne registratur (NOREG). For så vidt dette materiale blev mikrofilm indleveret – og på den måde stadig findes i København – er det også med i registraturen. Tilsvarende er de store mængder mikrofilm i Norge også angivet. Men en meget stor del af det materiale, nordmændene ville have hjem til sig, findes imidlertid stadig i København.

At der er tale om et overordentligt stort registreringsarbejde, siger sig selv, men til gengæld burde bogen også kunne inspirere til fornyede studier af dansk-norske (eller rent norske) forhold. Nu er denne del af materialet i hvert fald serveret på et sølvfad.

Søren Bitsch Christensen

Louise Arnheim (udg.): *Registrant over Johan von Bülow's manuskriptsamling i Sorø Akademis bibliotek. Af Johan von Bülow's bogsamling*. (Sorø Lokalhistoriske Selskab, 1999). 209 s.